

Фуражното производство – същност и предизвикателства

Автор(и): проф. д-р Ивелина Николова, Институт по фуражните култури в Плевен

Дата: 24.01.2020 Брой: 1/2020

Фуражното производство като наука изучава биологията, екологията, производствената технология на профилираните като фуражни и използваните за фураж култури, тяхното качество, начините за – прибирането и съхраняването им. Наличието и производството на качествени фуражи заема основно място в животновъдството.

Фуражните култури се използват за изхранване на животните и в световен мащаб е изчислено, че те представляват 26% от площта на Земята и 70% от селскостопанската площ (FAO, 2010). Такива култури са обикновено едногодишни и многогодишни житни тревни видове от семейство Роасеае и едногодишни и многогодишни бобови растения от семейство Fabaceae.

Обхватът от фуражни култури, отглеждани във всяка страна, варира в зависимост от климата и нуждите в животновъдството, но сред тях многогодишната люцерна (*Medicago sativa* L.) е една от най-предпочитаните и разпространени високопротеинови фуражни култури. Повишаването на нейната продуктивност и качество са едни от основните цели и задачи във фуражното производство. Освен

люцерната около 60 други бобови култури се отглеждат като източник на фураж за различните видове животни, сред които фуражен грах (*Pisum sativum* L.), бяла детелина (*Trifolium repens* L.), червена детелина (*Trifolium pratense* L.), соя (*Glycine max* L.) и други.

Зърнено-житните култури – царевица (*Zea mays* L.), ечемик (*Hordeum vulgare* L.), пшеница (*Triticum aestivum* L.), овес (*Avena sativa* L.), сорго (*Sorghum halepense* L.) и др., поради високото си съдържание на сухо вещество също се използват за храна на преживни животни, но поради ниското съдържание на протеини често се считат за нискокачествени хранителни източници.

Фуражните бобови култури осигуряват висококачествен и богат на протеини фураж. Те са предпочитани в изграждането на балансирани сеитбообръщения с положително влияние върху следващите култури, играят ключова роля, като обогатяват почвата с азот чрез азотна фиксация, който не замърсява околната среда, усвоява се много добре от следващи култури и осигурява зърно, богато на протеин.

Основна тенденция във фуражното производство е свързана с целенасочено въздействие върху добива на културите в посока оптималното му повишаване, реализиране на пълния растителен потенциал и повишаване хранителната стойност и качествените параметри на фуража.

Днес климатичните и ресурсни предизвикателства са от особена важност за развитието на земеделския сектор и в частност отглеждането на фуражни култури. Отрицателните последици на земеделието върху околната среда (промени в климата, замърсяване с вредни субстанции, намаляване на биоразнообразието, промени в почвите, ландшафта и т.н.) налагат все по-голяма необходимост от ефективно и устойчиво производство. Прилагането на принципите на устойчиво земеделие при фуражното производство се основава на из производствоолзване на нови, екологосъобразни, научнообосновани и енергоефективни технологии, чрез които да се осигури запазване на почвеното плодородие, биологичното разнообразие и околната среда. В това отношение особено внимание трябва да се отдели на минимизиране на вредното въздействие върху околната среда, екосистемните и природните ресурси.

Устойчивото фуражно производство зависи от прилаганите земеделски практики и интегрирани подходи при отглеждане на фуражните култури, с цел осигуряване на качествен хранителен фураж с висока икономическа стойност.

Успехът на една устойчива система за фуражно производство включва прилагането на мултидисциплинарен подход, свързан с разрешаването на социални, икономически и екологични проблеми. Основните фактори, допринасящи за развитието на устойчиво фуражно производство, могат да се обособят в няколко аспекта:

- Избор на подходящи фуражни култури, адаптивни към настоящите проблеми, свързани с климатичните промени и околната среда. Отрасловата структура на животновъдството, добивът от единица площ и получаваният суров протеин имат важно значение за избора на културата, нейната важност и стопанско значение за определения район. Бобовите фуражни култури, освен високото съдържание на белтъчини, имат важно значение за поддържане и подобряване на естественото почвено плодородие и намаляване на количествата на използване на минерални азотни торове. Включването им в сеитбообръщението като предшественици на други култури намалява до голяма степен необходимостта от азотното торене, което е особено важно за развитието на устойчиво земеделие. Чрез селекционно-изследователската и растителнозащитната дейност се цели създаване на сортове, отговарящи на съвременните изисквания за производство на фуражи и опазване на околната среда. Основни показатели, по които се води селекцията, са висока продуктивност, съчетана

с високо качество на фуража и семената, устойчивост (толерантност) към икономически важни вредители и други стресови фактори, добра адаптивност към условията на отглеждане и висок икономически, приложен и екологичен ефект.

- Интегриране на фуражни бобови култури в смесени системи на отглеждане със зърнени култури за повишаване на продуктивността и качеството на фуража. Предимствата при смесените системи на отглеждане се изразяват в: а) наличие на по-високо видово разнообразие, взаимно допълване между растителните видове по отношение на наличните ресурси, наличие на симбиозни взаимодействия, което създава добри предпоставки за висока продуктивност и качество, и екологична стабилност; б) намаляване отрицателното въздействие на абиотични и биотични стресови фактори, като засушаване, болести, плевели и неприятели на принципа на увеличаване на биоразнообразието в дадена екосистема; в) оптимизиране на торенето.

- Правилно използване на почвените ресурси по начин, по който се запазва или повишава почвеното плодородие. Отглеждането на многогодишни фуражни култури осигурява поддържане на постоянна растителна покривка, която има ключова роля за намаляване на почвената ерозия и запазване на почвената структура.

- Опазване и управление на водните ресурси. Напояването е необходимо да се осъществява чрез използване на повърхностните води, като същевременно бъде строго регламентирано.

- Развитие и прилагане на нови знания и иновации от научноизследователската дейност в практиката чрез ефективен обмен на тези знания между учени и земеделски производители и фермери.

Устойчивото фуражно производство е основно фокусирано върху проблеми, свързани с опазването на околната среда, ландшафта, природните ресурси и биологичното разнообразие на флората и фауната. Прилагането на устойчиви практики при отглеждане на фуражните култури ще играе решаваща роля за осигуряването на качествен, здравословен и рентабилен фураж с повишена продуктивност на единица площ за нуждите на животновъдството.